

Ésser Consellera General al Principat d'Andorra: vocació i compromís

Meritxell MATEU i PI

Voldria agrair a la SAC d'haver-me convidat a participar en aquesta jornada en què estem gaudint de ponències i de debats molt interessants i enriquidors sobre el parlamentarisme, que malgrat ésser el pilar de la democràcia, al nostre país és el gran desconegut.

Fa una mica menys de 22 mesos que vaig deixar el meu escó al Consell General, fet que em permet tenir una distància prudent per parlar d'aquest tema amb certa perspectiva, sense pressions i cap valoració en calent. Tot i això, confesso que són unes valoracions personals i amb un toc feminista.

Remarcaré que el paper de les dones al Consell General és bastant recent. El dret de vot data del 1971 i el dret a ser elegibles, del 1973! Mercè Bonell va ser la primera Consellera General, el 1984, en substitució d'una baixa d'un conseller general d'Andorra la Vella, i la M. Teresa Armengol va ser la primera Consellera General electa, el 1985, per la parròquia d'Escaldes-Engordany. Però hem de remarcar que dones com Maria Reig, que va ser l'única Consellera General durant el període constituent, o la recordada Rosa Ferrer, que va ser Consellera General els anys posteriors a la Constitució, van ser durant anys l'únic element femení al Consell. La presència de les dones en política a Andorra està encara a les beceroles, sobretot al Consell General, i això tot el que malgrat el que es pugui dir o relatar. La realitat és la que és.

Certament, em direu, que el 2011 durant sis mesos (de l'abril a l'octubre) i fins que la Montse Gil no va deixar el seu escó per presentar-se al consolat de Sant Julià de Lòria, el Consell General va tenir més Conselleres Generals que Consellers Generals: 15 conselleres i 13 consellers. Però s'ha de reconèixer que va ser un fet puntual i fruit d'un cúmul de condicionants. El partit que jo representava i UL a Sant Julià de Lòria van apostar per candidatures amb dues dones en tres parròquies i candidatures mixtes, home-dona, a la resta menys a Encamp. Dit fet va fer que casualment es formés un parlament més que paritari! De manera inèdita van sortir elegides majoria de Conselleres Generals al Parlament! Un parlament en femení! Però, malauradament, i

prova que va ser un esdeveniment fortuït és que en la present legislatura (2015-2019) aquesta paritat ja no hi és.

Si la paritat i la majoria femenina al Consell a l'inici de la legislatura el 2011 hagués estat planejada o hagués format part d'una estratègia, lògicament hauríem hagut d'escollir dones presidentes de grup parlamentaris o elegir una dona al capdavant de la Sindicatura..., i no com sempre, posant-la al segon lloc com a Subsíndica.

En cap cas poso en dubte la vàlua del Síndic actual, només assenyalo que el fet que el 2011, en haver-hi una majoria de Conselleres Generals electes, penso que no hauria estat desgavellat i més aviat s'hauria apreciat que haguéssim elegit una dona com a síndica. Com també hagués estat tot un detall que en el grup parlamentari del qual jo formava part i on érem majoria de conselleres, el president del grup o el president suplent fos una Consellera General. Però no solament no va ser així sinó que ni es va plantejar!

No m'estendré sobre aquest tema. Però és evident que el sostre de vidre existeix i que no es pot obviar per més que alguns justifiquin el contrari.

Tot i això, voldria assenyalar que hi ha alguns canvis que s'han introduït en la manera de funcionar gràcies a les demandes de les Conselleres Generals.

El fet que el Consell General hagi estat majoritàriament compost i pensat per homes ha fet que la manera de fer en les sessions de Consell o les comissions hagin estat establertes en funció de les necessitats dels Consellers Generals, majoritàriament professionals liberals o autònoms. Així, fins fa uns mesos, les sessions de Consell i moltes de les comissions se celebraven a la tarda, per permetre que als matins poguessin atendre les seves obligacions professionals.

El 2011, moltes de les Conselleres Generals, que eren professionals i mares de família, van apostar per traslladar les sessions de Consell i les comissions al matí, per estar lliures a la tarda i poder ocupar-se dels infants o de les seves famílies. Amb això no vull dir que els Consellers Generals no s'ocupin dels fills o de les tasques familiars i que avui en dia homes i dones comparteixen les tasques familiars o de la llar, però val a dir que al Consell, sense la insistència de les Conselleres Generals, les sessions i totes les comissions es farien a la tardes.

El 2011 recordo molt bé que es va establir que dues comissions, majoritàriament integrades per Conselleres Generals, Economia i Interior, se celebressin al matí. En aquest cas, Olga Adellach a Economia i Sílvia Riva a Interior van ser escoltades.

Vocació. Per què? Doncs perquè si no tens vocació i no t'agrada la política –i aquesta reflexió val també per als homes– en un país petit on tothom es coneix, si vols fer política, o tens connexions o ets de casa rica, o seràs pell, aniràs a contracorrent i et buscaran enrenou. Per la qual cosa, sense vocació és preferible que et quedis a casa o et dediquis a causes d'altres àmbits socials.

S'ha de tenir vocació per estar al servei dels ciutadans en tant que representants del poble. Vocació i dedicació amb unes idees concretes i un projecte per al poble que representes. Els i les Conselleres Generals són càrrecs electes i representen els ciutadans d'on han estat elegits i elegides.

Quan acceptes d'anar a una llista per entrar al Consell General, saps que estàs més exposada i que les crítiques no sempre seran polítiques, econòmiques o professionals. Les crítiques són

també sexistes. I tens dos camins, ofendre't o posar-t'ho a l'esquena. Personalment, i per instint de supervivència, m'ho poso a l'esquena i fins i tot en faig broma... Riure's d'un mateix és molt sa!

Us en donaré un exemple molt anecdòtic. El nostre sistema electoral fa que la meitat de l'arc parlamentari s'elegeixi en l'àmbit nacional, de tot el país, i l'altra meitat, en l'àmbit parroquial, a raó de dos Consellers/eres per parròquia.

El 2011, a Ordino érem dues dones (l'Olga Adellach i jo mateixa) davant de dos candidats masculins del partit contrari, i no us podeu arribar a imaginar el que ens vam arribar a sentir! En ressaltó només una que ens va fer gràcia, almenys a mi: en un dels actes electorals del partit contrari, el cap de llista no va trobar res millor per criticar el programa electoral del partit que representàvem l'Olga i jo que dir que "allò era com la revista ¡Hola!!" Només pel fet que a les fotos de campanya, i en una parròquia alta com Ordino, érem dues dones candidates. Sense comentaris.

Val a dir que el masclisme, fruit de la societat patriarcal que ens envolta, també és present dins del partit que vaig representar en les passades legislatures, del 2011 al 2016. És un fenomen transversal.

Dit això, quan parlo de vocació, hi incloc també la campanya electoral, amb totes les reunions de poble, amb col·lectius i amb el porta a porta.

A més, i raó de més, si ets elegida Consellera General has de mantenir aquest contacte directe i proper amb les persones. És a dir, que més enllà de la campanya electoral es manté la vocació i la dedicació per escoltar les persones, els col·lectius, els gremis, els actors econòmics, socials o educatius per aportar o almenys esperar respostes, des de l'àmbit del legislatiu. I la Consellera General o el Conseller General té l'avantatge, al meu entendre, de no ser professional de la política i de conservar la seva vida laboral (llevat dels funcionaris). Crec que és un encert, ja que permet que els consellers trepitgin el carrer i visquin i palpïn en directe les problemàtiques i les vivències dels ciutadans. Això a l'hora de legislar és, al meu entendre, preciós! Simplement perquè el/la Conseller/a General formen part d'aquesta societat, hi estan involucrats i ho viuen en primera persona.

Compromís. Ser Consellera General comporta el compromís amb la ciutadania, ja que ets, segons ho estipula la Constitució, el o la seva representant al parlament.

I com es fa? Doncs com he esmentat, fent un treball legislatiu. Al parlament es fan lleis que el Govern executa.

És cert que el Govern elabora un gros important de projectes de llei, ja que té més mitjans i recursos que el Consell General, i després pretén que el Consell General les aprovi quasi bé sense piular, fent-hi només algunes esmenes i prou. Tot i això, voldria assenyalar que almenys durant la legislatura 2011-2015 aquesta dinàmica es va alterar mercès al compromís de la ciutadania i dels Consellers i Conselleres Generals presents.

El 2011 va arribar al Consell, i es va aprovar, la primera ILP (iniciativa legislativa popular), la Llei de protecció contra el tabaquisme passiu ambiental, promoguda per la Noemí Rodríguez a favor dels espais públics sense fum. A banda, el Consell General i el meu grup en particular, que era molt nombrós, amb 22 Conselleres i Consellers Generals, vam fomentar, redactar i

aprovar proposicions de llei com la Llei de sostenibilitat de les finances públiques i d'estabilitat pressupostària i fiscal o la Llei de serveis socials i sociosanitaris, i tots els textos legislatius del Govern que van arribar al Consell es van examinar tant al grup parlamentari com en comissió, amb un treball acurat i proposant, transaccionant i aprovant les esmenes que fessin falta, com per exemple la Llei de bases del sistema tributari o la Llei de l'IRPF. Voldria remarcar que almenys durant la legislatura 2011-2015, que és la que conec millor, el grup parlamentari de la majoria no es va arrugar a l'hora d'esmenar, si era necessari, els projectes de llei que va entrar a tràmit el Govern del mateix color polític.

El treball més enriquidor i amb més dedicació de les/els Consellers/es Generals és, al meu entendre, el fet en comissió, en què es treballen, debaten, transaccionen o s'aproven les esmenes dels textos legislatius. Les esmenes o qualsevol text que es treballen al Consell recullen allò que col·lectius mèdics, socials, de seguretat, d'educació, funcionaris, professionals, ciutadans o jubilats trameten al /la Conseller/a. Cada projecte de llei, cada modificació de llei i cada esmena que es presenta es discuteix, es contrasta, es comenta en grup parlamentari i es debat i es vota en comissió.

El compromís del/la Consellera General és presentar-ho als ciutadans i desglossar-ne els arguments que han portat l'elaboració i l'adopció d'un text. Com ho fem? Doncs pertot arreu, de manera formal en reunions de poble, o en formats informals xerrant pel carrer, als cafès o fent cua en algun comerç. I quan un text no funciona o coixeja, el compromís dels Consellers amb els ciutadans fa que se cerqui una modificació. L'objectiu és sempre de treballar per l'interès general. I dic això com a apunt final perquè, tot i que la meitat del Consell prové de sufragis diferents (nacional i parroquial), un cop elegit el Conseller o Consellera General té el mateix estatus dins de l'arc parlamentari. Cal remarcar que el Consell General és, amb totes les cometes necessàries, un híbrid entre una cambra baixa i una cambra alta. Alhora, el Síndic actual, el Sr. Vicenç Mateu, va ser elegit per la circumscripció parroquial d'Escaldes-Engordany. És a dir, només el van votar els ciutadans d'aquesta parròquia i tot i això és el Síndic i la màxima autoritat de tots els parlamentaris. Passa el mateix amb la Subsíndica, la Sra. Mònica Bonell, elegida per la parròquia de Canillo, i que és la Subsíndica de tots.

Un cop al Consell General preval, doncs, l'interès general i el treball que s'hi realitza per part dels 28 Consellers/es és per a tots els habitants del Principat.

Val a dir, i és veritat, que el Conseller/a elegit per la Parròquia és més proper amb els seus conciutadans i tendeix a ser més sensible a les demandes o objeccions que li poden fer dins de la seva Parròquia; fins i tot se li podria donar aquesta càrrega específica de conseller/a del territori a l'hora de parlar de temes tan delicats com les transferències i les competències. Però el cert és que en el pla institucional, la diferència entre Consellers elegits en la llista nacional i en la llista parroquial només rau pel vot de les lleis dites qualificades, que són lleis que toquen els fonaments de l'Estat.

Moltes gràcies.

Meritxell Mateu i Pi,

llicenciada en Relacions Internacionals, màster en Història,
assessora, exambaixadora, exministra i ex-Consellera General